

STAROŻYTNOŚĆ

- IV pne - I ne
- sztuka i architektura
- filozofia
- klasycyzm (mimesis, decorum, jedność miejsca i czasu)
naśladowanie natury
jednorodność stylistyczna

- Homer - „Iliada” i „Odyseja”
- Biblia 🙏
- Sofokles - „Król Edyp” i „Antygona”

Świat ppl:

- Sokrates ⇒ stałe zasady moralne
- Arystoteles ⇒ złoty środek
- Platon ⇒ idealizm

- stoicyzm ⇒ kierowanie się rozumem a nie emocjami
- epikureizm ⇒ czerpanie z życia, Carpe Diem

ŚREDNIOWIECZE

- V - XV w
- mroczne stuff
- centrum zainteresowania → b*g
- memento mori (pamiętaj, że umrzesz <3)
- świat podzielony na dwie strefy ⇒ materialna + duchowa
- uniwersalizm (jedna religia i język w Europie)

cechy literatury:

- god 🙏
- anonimowa bo nie pisali dla stawy tylko dla boga
- pokazywała wzorce

ppl to be like:

- asceta - 🙏🙏🙏, be poor, self harm 🤪
- rycerz - bóg, honor ojczyzna jak na polskim paszporcie
- władca - mądry, dobry, sprawiedliwy

- danse macabre
taniec śmierci, symbol równości każdego w obec niej
Kormona Mistra Polikarpi
ze Śmiercią
- ars morendi
sztuka umierania, jak być
gotowym na śmierć
- sabat mater dolorosa
cierpienia matki boskiej
pod krzyżem

RENEZANS

- XV - XVI w
- odrodzenie
- centrum zainteresowania → człowiek <3
- indywidualność
- reforma kościoła

cechy literatury:

- life is cool
- refleksja o życiu
- twórca godne naśladowania
- przeżycia i doświadczenia człowieka

- Szekspir - „Hamlet” i „Romeo i Julia”
- Rej
- Kochanowski

- arkadia - uidealizowana kraina
- god - stwórca świata, nie jest sarkawy
- exegi monumentum - artysta staje się
nieśmiertelny przez swoje dzieło
- theatrum mundi - świat to teatr, ludzie
tylko odgrywają namuszone i góry role

BAROK

- XVI - XVII w
- dziwność, nietypowość
- back to praying 🙏
- kontrreformacja
- teatralizacja życia
- sarmatyzm
- Molière - „Skąpiec”
- Mikołaj Sęp Szarzyński
- Jan Chryzostom Pasek - „Pamiętniki”

cechy literatury:

- przemijanie i radość życia
- kontrast
- wyrafionostwa

- vanitas - fascynacja przemijania i nietrwałości, ważne tylko to co duchowe
- bóg - groźny and. mod
- życie szlacheckie

OSWIECENIE

- XVII - XVIII w
- wiek rozumu
- postrzeganie świata przez rozum → sensualizm ⇒ przez zmysły
- byle religia w fikcie → empiryzm ⇒ przez doświadczenie
- deizm ⇒ bóg stworzył świat ale w niego nie ingeruje

cechy literatury:

- teksty dydaktyczne
- propagowanie racjonalistycznego poglądu na świat
- uczestniczenie w reformie społeczeństwa
- klasycyzm - powrót do wzorców antycznych, zasada trzech jedności
- sentymentalizm - uromantyzowanie i przejęcia ludai
- Krasicki - bajki, satyra, wiersze
- motywy - patriotyzm, utopia, podróż, miłość sentymentalna

ROMANTYZM

- XVII - XIX w
- kierowanie się sercem i wiarą
- czerpanie z ludowych baśni
- irracjonalizm
- niepowtarzalna jednostka
- kontakt z przyrodą
- ludowość

cechy literatury:

- odrzucenie klasycyzmu
- syntezyzm ⇒ łączenie gatunków

- Mickiewicz - „Ballady i romanse”, „Sonety Krymskie”, „Dziady” i „Pan Tadeusz”
- Słowacki - „Kordian”, „Balladyna”

- nieszczęśliwa miłość
- natura
- bunt
- walka o wolność ludowość

POZYTYWIZM

- 1864-1890 **styczenie!**
- rozwój cywilizacji zapewnia pozytywne myślenie
- poglądy młodych vs starych
- rozwój kraju zamiast walki zbrojnych
- praca organiczna i u podstaw
- asymilacja żydów
- równouprawnienie kobiet (emancypacja)

- Fiodor Dostojewski - „Zbrodnia i Kara”
- Prus - „Lalka”
- Sienkiewicz - historyczne
- nowela ♥♥

cechy literatury:

- realizm
- naturalizm
- bohaterowie to prości ludzie
- język ezopowy (cenzura)

MŁODA POLSKA

- 1890-1918
- dużo nowych kierunków artystycznych
- modernizm
- neoromantyzm
- dekadentyzm ⇒ skrajny pesymizm, świat się kończy nie go nie uratuje
- chłopotomania ⇒ fascynacja ludem

- impresjonizm ⇒ zatrzymanie ulotnego wrażenia,
synestezja (środek stylistyczny polegający na przypisywaniu jakiemuś zmysłowi wrażen odbieranych innym zmysłem)
- symbolizm ⇒ symbole 🧙
- ekspresjonizm ⇒ emocje, namiętność, przemoc
- katastrofizm ⇒ nieuchronny upadek cywilizacji, wizje zagłady
- naturalizm ⇒ skrajnie realistyczna rzeczywistość

- Joseph Conrad - „Jądro ciemności”
- Kazimierz Prus - Tetmajer - wiersze
- Leopold Staff - wiersze
- Władysław Stanisław Reymont - „Chłopi”
- Stanisław Wyspiański - „Wesele”

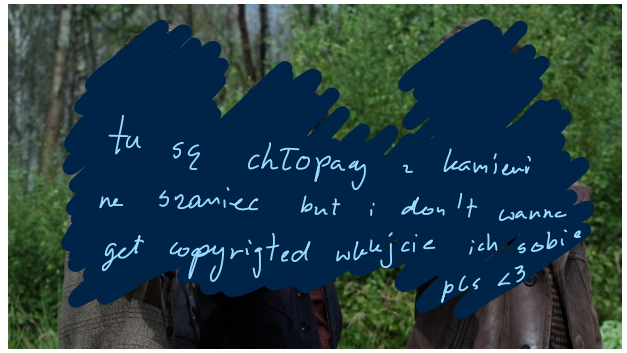
DWUDZIESTOLECIE międzywojenne

- 11 listopada 1918 - wrzesień 1939
- artyści poczuli się wolni od nawoływania do walki o niepodległość
- czerpanie z życia
- Skamander ⇒ Tuwim, Iwaszkiewicz, Lechoń, Paulikowska - Jasionowska ⇒ wybitne indywidualności, niechęć do wyznostej poezji, uwolnienie poezji od patriotyzmu
- futurysta ⇒ Jasiński, Młodożeniec, Nat ⇒ odnucenie tradycji, nowy model spontanicznej sztuki, ignorowanie ortografii itp
- Awangarda Krakowska ⇒ Peiper, Pnyboś ⇒ inżynierzy słowa, ważne są słowa a nie emocje
- Druga Awangarda ⇒ Czechowicz (Lublin) and Żagary ⇒ Miłosz, Bujnicki (Wilno) katastrofizm, odejście od optymizmu i wiary w postęp
- Stefan Żeromski - „Przedwiośnie”
- Witold Gombrowicz - „Ferdynandus”
- Zofia Nałkowska - „Granica”
- Bruno Schulz - „Sklepy cynamonowe”

WOJNA I OKUPACJA

1939 - 1945

- czas spełnionej Apokalipsy
- wojna i powstania
- terror ludzi
- podziemne życie
- obozy
- holokaust, ludobójstwo
- Pokolenie Kolumbów ⇒ ludzie urodzeni w latach 20., dorastali podczas wojny, tragizm pokolenia ⇒ Krzysztof Kamil Baczyński, Borowski, Herling-Grudziński, Rożewicz

Literatura:

- reakcje na bierną wydaną
- katastrofizm wojny
- dylematy etyczne
- odwrócenie wartości
- behaviorizm ⇒ zachowania ludzkie bez unikania w psychikę
- Krzysztof Kamil Baczyński - „Pokolenie”
- Czesław Miłosz - „Campo di Fiori”
- Leopold Staff
- Tadeusz Borowski - „Pożegnanie z Maria”
- Gustaw Herling-Grudziński - „Inny świat”
- Hanna Krall - „Zdążyć przed Panem Bogiem”